

การรับรู้และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยของพนักงานสายปฏิบัติการ

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

Awareness and Behavior in Safety of Operations Officers,

PTT, Public Company Limited

ประโพธิ์ อุปถัมภ์ และ ดนัย ปัตตพงษ์

Prapote Upatump and Danai Pattaphongse

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเนชั่น

Master of Business Administration Program, Nation University

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ข้อมูลส่วนบุคคลของพนักงานสายปฏิบัติการ ปตท. (2) การรับรู้และช่องทางการรับรู้ด้านความปลอดภัยของประชากร (3) พฤติกรรมด้านความปลอดภัยของประชากร และ (4) เปรียบเทียบพฤติกรรมด้านความปลอดภัยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของประชากร ประชากรประกอบด้วยพนักงานสายปฏิบัติการทั้งหมดของปตท. สายงานจำนวน 1,852 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกำหนดจากสูตรทาร์โรว์ ยามาเน่ เท่ากับ 329 คน ในงานวิจัยนี้ใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 340 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การเก็บตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัจจัย การทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุ 31-40 ปี อายุการทำงานไม่เกิน 5 ปี เป็นพนักงานสังกัดหน่วยงานสายปฏิบัติการคลัง มีการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านความปลอดภัยสูงเกินร้อยละ 91 ทุกด้าน มีแต่เพียงข่าวสารขั้นตอนการสอบสวนอุบัติเหตุที่มีการรับรู้เพียงร้อยละ 77 อาจเป็นเพราะไม่ต้องการเผยแพร่เพราะอาจทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความอับอายและรับความกดดัน ช่องทางการรับรู้ข้อมูลด้านความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพสูงสุดสามอันดับแรกได้แก่ ข่าวสารทางอีเมล การสนทนาแลกเปลี่ยนด้านความปลอดภัย และจากเจ้าหน้าที่หรือผู้ประสานงานในหน่วยงาน ในส่วนของการวิเคราะห์ปัจจัยพบว่า ตัวกำหนดพฤติกรรมด้านความปลอดภัย 3 ปัจจัยหลักได้แก่ พฤติกรรมหลีกเลี่ยงความเสี่ยง พฤติกรรมแสดงความละเอียดถี่ถ้วน และพฤติกรรมการมีส่วนร่วม อนึ่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ อายุ อายุการทำงาน ตำแหน่งที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านความปลอดภัยแตกต่างกันในบางประเด็น แต่ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันไม่มีความคิดเห็นแตกต่างกันในพฤติกรรมด้านความปลอดภัย ทั้งนี้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: การรับรู้, พฤติกรรม, ความปลอดภัยในการทำงาน

Abstract

The objectives of this survey research were to study (1) personal factors of PTT's operational personnel (2) their awareness and access to knowledge of safety in the work place (3) their behavior related to safety in the work place (4) and compare their behavior based upon

their personal factors. Population under study included 1,852 operational personnel from the four divisions. Sample size determined by Taro Yamane's formula was 329 persons. In this study 340 PTT's operational personnel was used as samples. Multi-stage sampling was conducted. Questionnaire was used to collect the data. Statistics used in this study included both descriptive statistics (frequency, percentage, mean and standard deviation) and inferential statistics (factor analysis, t-test and F-test). Outcome of the study revealed that the majority of respondents were male, 31-40 years of age, less than 5 years working experience, higher than bachelor degree graduates, working as officer in the oil storage section. The scores on safety awareness were higher than 91 in all aspects. The score on scrutiny of the accident, however, was only 77. This might be the organization's own intention to avoid putting pressure and unnecessary humiliation on the personnel involved. The three most effective means to access information on safety at the work place were e-mail, verbal exchange, intra-departmental coordinators. Factor analysis did identify 3 types of behavior (risk-averse behavior, meticulous behavior and participative behavior) related to safety at the work place. Outcome of the research did indicate that respondents with different sexes, age, working experience and working position did differ in their opinion on the behavior of safety at the work place in some aspects. However, respondents with different education did not differ in their opinion on behavior related to safety at the work place at 0.05 level of significance.

Keywords: awareness, behavior, safety in the work place

บทนำ

การส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัยให้เป็นพฤติกรรมพื้นฐานในการปฏิบัติงานถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอุตสาหกรรมที่มีการดำเนินงานในรูปแบบของการผลิตหรือโรงงานอุตสาหกรรม โดยในการดำเนินงานต้องให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของพนักงานทุกคนในองค์กร เพื่อสร้างความมั่นใจและขวัญกำลังใจให้กับพนักงาน ซึ่งในปัจจุบันบริษัทชั้นนำต่างๆ หันมาให้ความสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานให้เป็นพฤติกรรมพื้นฐานของพนักงานในองค์กร เนื่องจากเป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่จะสามารถบริหารจัดการงานด้านความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด (มธุริน, 2556)

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เป็นรัฐวิสาหกิจภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงพลังงาน โดยมีกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ดำเนินธุรกิจด้านพลังงานและปิโตรเคมีอย่างครบวงจรในฐานะเป็นบริษัทพลังงาน

แห่งชาติ โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการดูแลใส่ใจในด้านความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพราะอุบัติเหตุแต่ละครั้งที่เกิดขึ้นกับธุรกิจด้านพลังงานและปิโตรเคมีในโลกล้วนสร้างความเสียหายอย่างใหญ่หลวงกับชีวิต ทรัพย์สินและสิ่งแวดล้อมในวงกว้าง จากบทเรียนที่เกิดในต่างประเทศ ทำให้การบริหารจัดการความปลอดภัยของ ปตท. ซึ่งครอบคลุมทั้งความปลอดภัยส่วนบุคคลและความปลอดภัยในกระบวนการผลิต มีเป้าหมายมุ่งสู่การเป็นองค์กรที่ไม่มีอุบัติเหตุเกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม โดยปตท. ได้ทำการรณรงค์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงานและผู้รับเหมาด้านความปลอดภัย เพื่อกระตุ้นให้เกิดวัฒนธรรมความปลอดภัยทั่วทั้งองค์กร ภายใต้ระบบการบริหารจัดการด้านความมั่นคง ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนกำหนดเป้าหมายเชิงกลยุทธ์และเป้าหมายประจำปี สำหรับควบคุมและติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของทั้งกลุ่ม ปตท.

ถึงแม้ว่าอัตราการประสบอุบัติเหตุที่ผ่านมาของพนักงานกลุ่ม ปตท. จะมีแนวโน้มลดลง แต่อุบัติเหตุก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่ และที่ผ่านมายังไม่เคยมีการศึกษาถึงเรื่องพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงาน ปตท. มาก่อน ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้ จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการรับรู้ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมด้านความปลอดภัยของพนักงานสายปฏิบัติการ ปตท. ที่จะเป็นประโยชน์ต่อปตท. เองและองค์กรอื่นๆ ที่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของพนักงาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของพนักงานสายปฏิบัติการ ปตท. ซึ่งเป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการศึกษา
2. เพื่อศึกษาการรับรู้และช่องทางการรับรู้ด้านความปลอดภัยของประชากร
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมด้านความปลอดภัยของประชากร
4. เพื่อศึกษาพฤติกรรมด้านความปลอดภัยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของประชากร

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

วไลพร ภิญโญ (2544) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานว่า หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบความปลอดภัยในการทำงาน รวมถึงการกระทำอื่นๆ ที่สนับสนุนให้เกิดความปลอดภัยในการทำงาน เช่น การแต่งกายให้เหมาะสมกับการทำงาน ไม่ทำงานนอกเหนือจากหน้าที่รับผิดชอบ การใช้เครื่องมือผิดประเภท การใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลทุกครั้งเมื่อปฏิบัติงานที่มีความเสี่ยง รวมถึงการแนะนำเพื่อนร่วมงานที่ทำงานอย่างไม่ปลอดภัยให้ปฏิบัติงานอย่างถูกต้องปลอดภัย เป็นต้น

แก้วฤทัย แก้วชัยเทียม (2548) กล่าวถึงพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานที่ครอบคลุม 3 ด้านคือ การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับความปลอดภัย

ในการทำงาน การใช้เครื่องมือ อุปกรณ์เพื่อความปลอดภัย และความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจของพนักงาน

ณัฐกิตต์ วัฒนพันธ์ (2549) กล่าวถึงพฤติกรรมการทำงานที่ปลอดภัยที่มีองค์ประกอบ 3 ประการดังนี้คือ พฤติกรรมเกี่ยวกับกฎระเบียบ และข้อบังคับ พฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ และเครื่องจักร พฤติกรรมเกี่ยวกับความพร้อมของร่างกายและจิตใจ

ประภาส กันสีทธิ (2550) กล่าวว่า พฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงาน สามารถแบ่งออกได้ 4 ด้าน คือ ด้านการตรวจความปลอดภัยและพัฒนาสภาพการทำงาน ด้านการสนับสนุนกฎความปลอดภัย ด้านการแนะนำและฝึกอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัย และด้านการสอบสวนและรายงานอุบัติเหตุ

วีรมวล ละอองศิริวงศ์ (2541) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ว่าเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล หลังจากได้รับสิ่งเร้าหรือข้อมูลต่างๆ แล้วเกิดการเลือกดำเนินการให้ความหมายต่อสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอก มีการตีความหมายหรือ แปลความของสิ่งเร้านั้นๆ ออกมาเป็นการรับรู้และการตอบสนองซึ่งอาจออกมาในรูปความคิด ความรู้ ความเข้าใจหรือการกระทำได้

ในงานวิจัยนี้การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่ร่างกายรับสิ่งเร้าต่างๆ ที่ผ่านมาจากประสาทสัมผัส มารวบรวมตีความและตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้นออกมา ซึ่งจะแสดงออกมาโดยพฤติกรรม หรือทัศนคติ ทั้งนี้ต้องอาศัยประสบการณ์เดิม หรือการเรียนรู้ หรือความคิดในการตีความนั้นๆ

ณัฐกิตต์ วัฒนพันธ์ (2549) ศึกษาเรื่องการรับรู้ความปลอดภัยในการทำงานและพฤติกรรมการทำงานที่ปลอดภัยของพนักงาน บริษัทผลิตภัณท์และวัตถุดิบสร้างจำกัด ผลการวิจัยพบว่า พนักงานมีการรับรู้ความปลอดภัยในการทำงานและพฤติกรรมการทำงานที่ปลอดภัยอยู่ในระดับสูง

บัญชา เข้มทอง (2549) ศึกษาเรื่อง การรับรู้การบริหารความปลอดภัยและพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงาน ของพนักงานส่วนผลิต บริษัท เพ็ญพูนันต์ จำกัด ผลการวิจัยพบว่า พนักงานมีการรับรู้การบริหารความปลอดภัย อยู่ในระดับปานกลางและมีพฤติกรรมด้านความ

ปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับดี โดยพบว่าพนักงานรับรู้ด้านนโยบายความปลอดภัยของบริษัทมากที่สุด

มธุริน เถียรประภากุล (2556) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยของพนักงานหน่วยงานผลิต โอเลฟินส์ 1 บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) สาขาที่ 2 โรงโอเลฟินส์ ไอ – หนึ่งในสำรวจความคิดเห็นกลุ่มประชากร จำนวน 130 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจความคิดเห็น ผลการวิจัยพบว่า พนักงานส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัยในระดับมาก มีความรู้ความเข้าใจต่อกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัยในระดับดีมาก และมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัย และพบว่าส่วนใหญ่มีพฤติกรรมความปลอดภัยในระดับสูง

วิฑิต กมลรัตน์ (2552) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายปฏิบัติการบริษัท อิติตยา เบอร์ล่า เคมีคัลส์ (ประเทศไทย) จำกัด โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 135 ราย ผลการวิจัย พบว่ากลุ่มประชากรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมความปลอดภัยด้านสภาพแวดล้อมสูงถึงสูงมาก

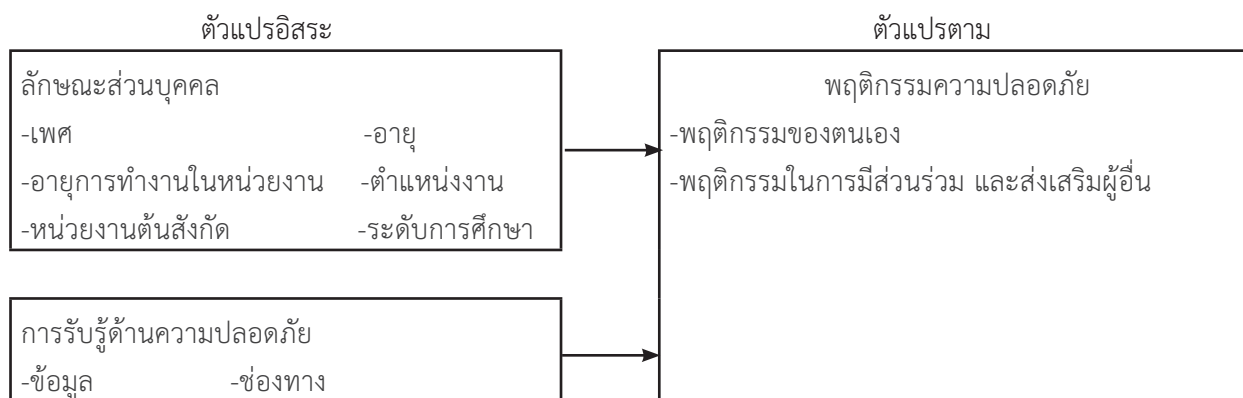
ศิริลักษณ์ จีวใหญ่ (2556) ศึกษาเรื่อง ความรู้ทัศนคติ พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องของพนักงานฝ่ายผลิตโรงงานอุตสาหกรรมรองเท้าในศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานจักราช กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือพนักงานที่ปฏิบัติงานในฝ่ายผลิตจำนวน 94 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่าพนักงานมีความรู้ด้านความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง ทัศนคติ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยอยู่ในระดับดี

สุรัชย์ ตรัยศิลานันท์ (2552) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้การจัดการความปลอดภัยของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมพลาสติกในจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารของโรงงานอุตสาหกรรมพลาสติกในจังหวัดนครราชสีมาจำนวน 58 คน เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับวิชาชีพจำนวน 58 คน และพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ของพนักงานต่อการจัดการความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ในระดับสูง โดยมีการรับรู้ด้านการป้องกันความปลอดภัยมากที่สุด รองลงมาเป็นรับรู้ด้านการสำรวจความปลอดภัย

สุรียา ก่อทุ (2554) ศึกษาเรื่อง การจัดการการรับรู้ความปลอดภัยและพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในโรงงานอุตสาหกรรม เขตอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยวิชาชีพจำนวน 30 คน และพนักงานระดับปฏิบัติการจำนวน 385 คน ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานในด้านกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ด้านการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์เพื่อความปลอดภัย และด้านความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจของพนักงาน อยู่ในระดับมากทุกด้าน และพบว่า การรับรู้การจัดการความปลอดภัยในการทำงาน โดยเฉลี่ย พบว่า ด้านการจัดการองค์การ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงาน และด้านการจัดการด้านสารเคมี อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ในงานวิจัยนี้จะเป็นการศึกษาช่องทางการรับรู้ข่าวสารด้านความปลอดภัย ตลอดจนพฤติกรรมความปลอดภัยของพนักงานสายปฏิบัติการของปตท.

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีแบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีระเบียบวิธีวิจัยเป็นข้อๆดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานในสายงานปฏิบัติการของ ปตท. ซึ่งประกอบด้วยพนักงานในสายงานปฏิบัติการคลังปิโตรเลียม (หน่วยธุรกิจน้ำมัน) สายงานปฏิบัติการระบบท่อส่งก๊าซธรรมชาติ สายงานปฏิบัติการแยกก๊าซธรรมชาติ (หน่วยธุรกิจก๊าซธรรมชาติ) และสายงานปฏิบัติการก๊าซธรรมชาติสำหรับยานยนต์ (หน่วยธุรกิจโครงสร้างพื้นฐาน) ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้นรวม 1,852 คน (ฐานข้อมูลบุคคลของ ปตท. ณ วันที่ 21 สิงหาคม 2558)

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 95% หรือระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 329 ในงานวิจัยนี้ใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 340

ผู้วิจัยใช้การเก็บตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) โดยในขั้นแรกทำการเจาะจงสายงานปฏิบัติการทั้งสี่สายงานในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (purposive sampling) จากนั้นทำการกำหนดตัวอย่างตามโควตา (quota sampling) เป็นสัดส่วน ประมาณร้อยละ 18.35 ของจำนวนพนักงานที่มีอยู่จริงในแต่ละ

สายงาน จากนั้นทำการคัดเลือกพนักงานจากบัญชีรายชื่อที่มีในแต่ละสายงานโดยใช้การคัดเลือกแบบตามระบบ (systematic sampling) ให้ได้จำนวนครบตามโควตาของแต่ละสายงาน จากนั้นทำการแจกแบบสอบถามให้แก่พนักงานที่เลือกไว้ แล้วทำการเก็บแบบสอบถามเมื่อมีการกรอกเสร็จเรียบร้อย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และนำมาพัฒนาเป็นแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน ประกอบด้วยลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม การรับรู้ข้อมูลด้านความปลอดภัยและช่องทางการรับรู้ข้อมูลด้านความปลอดภัย และพฤติกรรมด้านความปลอดภัย จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยการคำนวณหา IOC index (Item objective Congruence Index) เนื้อหาแบบสอบถามส่วนใดที่ผ่านเกณฑ์ 0.67 ผู้วิจัยได้นำมาบรรจุเป็นแบบสอบถามที่พร้อมจะใช้งานต่อไป จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม 30 ชุดไปทำการทดลอง (pre-test) กับกลุ่มเป้าหมาย จากนั้นคำนวณค่า Cronbach's alpha เพื่อวัดค่าของความเชื่อมั่น ได้ค่าเท่ากับ 0.925 แสดงว่ามีระดับความเชื่อมั่นสูง

การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ประกอบด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ประกอบด้วย การทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ปัจจัย (factor analysis)

ผลการวิจัย

กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาย (ร้อยละ 80.59) มีอายุ 31 – 40 ปี (ร้อยละ 35.59) มีอายุการทำงานในหน่วยงานไม่เกิน 5 ปี (ร้อยละ 31.76) สังกัดหน่วยงานสายปฏิบัติการคลัง (ร้อยละ 40.00) มีตำแหน่งพนักงาน (ร้อยละ 71.47) มีการศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก (ร้อยละ 41.47) ในส่วนของข่าวสารที่ทำให้รับรู้ด้านความปลอดภัย พบว่ามีการรับรู้ข้อมูล

ข่าวสารด้านความปลอดภัยสูงเกินร้อยละ 91 ทุกด้าน มีแต่เพียงข่าวสารขั้นตอนการสอบสวนอุบัติเหตุที่มีการรับรู้เพียงร้อยละ 77 อาจเป็นเพราะไม่ต้องการเผยแพร่เพราะอาจทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความอับอายและได้รับความกดดันในส่วนช่องทางการรับรู้ข้อมูลด้านความปลอดภัย พบว่าช่องทางการรับรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดสามอันดับแรกได้แก่ข่าวสารทางอีเมล การสนทนาด้านความปลอดภัยก่อนการประชุม และข้อมูลที่ได้จากเจ้าหน้าที่หรือผู้ประสานงานในหน่วยงานเอง

ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมความปลอดภัยหลัก

ผู้วิจัยได้ดำเนินการใช้การวิเคราะห์ปัจจัยโดยใช้ principal component analysis โดยมีขั้นตอนโดยสังเขปดังนี้

- ค่า KMO measure of sample adequacy = 0.946 สูงกว่า 0.6 ดังนั้นจำนวนข้อมูลไม่มีปัญหาการวิเคราะห์ปัจจัย

- Bartlett's test of sphericity มีค่า sig. = 0.00 ดังนั้น correlation matrix ไม่ได้เป็น identity matrix

ตาราง 1

ผลจาก KMO และ Bartlett's test

ผลจาก KMO และ Bartlett's test	
Kaiser-Mayer-Olkin Measure of Sampling Adequacy	.946
Bartlett's test of sphericity Approx. Chi-Square	3.905E3
df	190
Sig.	.000

- Kaiser's Criterion หรือ Eigen Value Rule แสดงให้เห็นปัจจัยที่มีค่า eigen value สูงกว่า 1 สามปัจจัย และผลจากการทำการวิเคราะห์คู่ขนาน (parallel

analysis) โดยใช้ Monte Carlo Simulation บ่งบอกว่าโอกาสที่จะมี Eigen value สูงกว่าหนึ่งสามารถมีได้ถึง 10 ปัจจัย

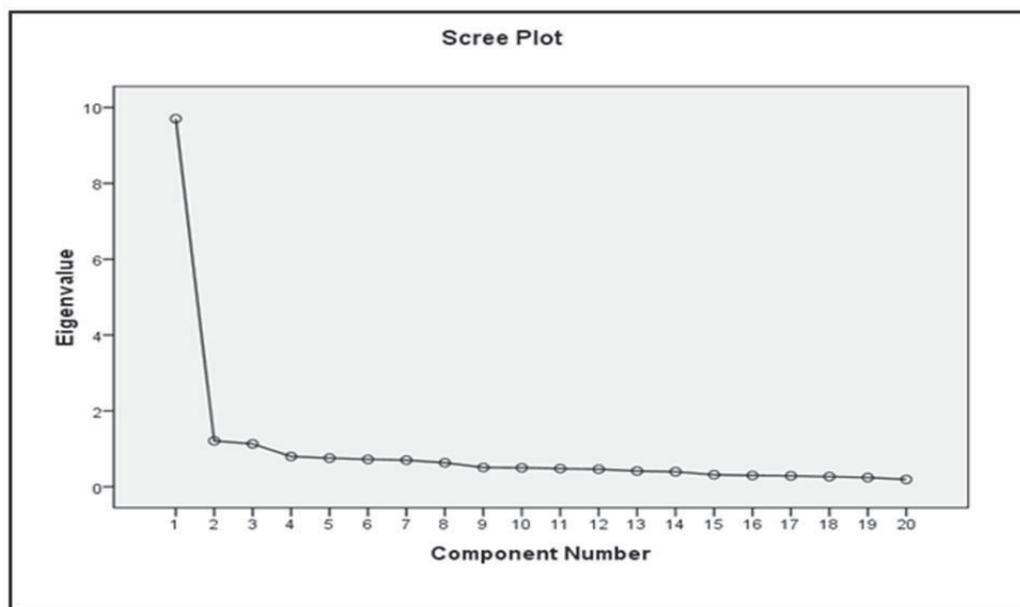
ตาราง 2

แสดงค่าปัจจัย Initial Eigenvalues

Component	Total Variance Explained (Partial Table)		
	Initial Eigenvalues		
	Total	% of Variance	Cumulative %
1	9.703	48.515	48.515
2	1.209	6.045	54.560
3	1.129	5.646	60.206
4	.798	3.991	64.197
5	.755	3.775	67.972

Carell's Scree Plot มีการหักมุมครั้งแรกอยู่ที่สององค์ประกอบ และมีการหักมุมอีกเล็กน้อยที่องค์ประกอบ

ที่สาม โดย Eigenvalue ของทั้งสามองค์ประกอบมีค่าไม่น้อยกว่าหนึ่ง

ภาพ 2 แสดงค่า Carell's Scree Plot

ผู้วิจัยได้ทำการ rotate ปัจจัย โดยใช้ Varimax rotation พบว่าองค์ประกอบที่ได้อยู่ในรูป simple

structure (ปัจจัยหรือองค์ประกอบจะมีพฤติกรรมหลัก ๆ เพียงไม่กี่อย่าง) สรุปได้เป็น 3 ปัจจัยดังนี้

ตาราง 3

Factor Loadings ในปัจจัยที่หนึ่ง (พฤติกรรมหลักเลี่ยงความเสี่ยง)

ข้อ	คำถาม	Factor Loadings
6	ท่านไม่ปฏิบัติงานที่มีความเสี่ยง หากท่านมีสภาพร่างกายที่ไม่พร้อมในการปฏิบัติงาน	.603
7	ท่านไม่หยอกล้อกันกับเพื่อนผู้ปฏิบัติงานในระหว่างการทำงาน	.663
12	ท่านไม่ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ผิดประเภท และวัตถุประสงค์การใช้งาน	.688.
13	ท่านจะไม่ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์หากพบว่า มีสภาพชำรุด ผิดปกติ ไม่ปลอดภัย	.758
14	ท่านเข้ารับการอบรมด้านความปลอดภัย เมื่อได้รับแจ้งให้เข้าอบรม	.716

ตาราง 4

Factor Loadings ในปัจจัยที่สอง (พฤติกรรมแสดงความละเอียดถี่ถ้วน)

ข้อ	คำถาม	Factor Loadings
4	ท่านรักษาความสะอาด มีการสะสาง จัดระเบียบ บริเวณที่ท่านทำงานอยู่	.706
5	ท่านทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่แทรกทำงานอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง	.744
9	ท่านตรวจสอบเครื่องมือ เครื่องจักรอุปกรณ์ ก่อนเริ่มปฏิบัติงานทุกครั้ง	.617

ตาราง 5

Factor Loadings ในปัจจัยที่สาม (พฤติกรรมการมีส่วนร่วม)

ข้อ	คำถาม	Factor Loadings
15	เมื่อเกิดอุบัติเหตุที่เกี่ยวข้อง ท่านเข้าร่วมในการสอบสวนอุบัติเหตุ	.653
18	ท่านเข้าร่วมในกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัยที่องค์กรจัดขึ้นเป็นประจำ	.751
19	ท่านมีการแนะนำเพื่อนร่วมงานให้ปฏิบัติงานอย่างถูกต้องปลอดภัย	.705
20	ท่านควบคุมพนักงานใต้บังคับบัญชาของท่าน ให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบด้านความปลอดภัย	.636

ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัย ทำให้สามารถสกัดปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมด้านความปลอดภัย ประกอบด้วยพฤติกรรมหลักเลี่ยงความเสี่ยง (risk-averse behavior) พฤติกรรมแสดงความละเอียดถี่ถ้วน (meticulous behavior) และพฤติกรรมการมีส่วนร่วม (participative behavior)

ความสำคัญของพฤติกรรมด้านความปลอดภัย พิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่าพฤติกรรมหลักเลี่ยงความเสี่ยงมีค่าเฉลี่ยของแต่ละองค์ประกอบย่อยอยู่ระหว่าง 4.45-4.57 ซึ่งอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด พฤติกรรมแสดงความละเอียดถี่ถ้วนมีค่าเฉลี่ยของแต่ละองค์ประกอบย่อย

อยู่ระหว่าง 3.93-4.35 ซึ่งอยู่ในระดับมาก และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยของแต่ละองค์ประกอบย่อยอยู่ระหว่าง 3.91-4.36 ซึ่งอยู่ในระดับมาก

ผลของการเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านความปลอดภัยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันในพฤติกรรมหลักเลี่ยงความเสี่ยง และพฤติกรรมด้านการมีส่วนร่วมเฉพาะในบางประเด็น ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันในพฤติกรรมหลักเลี่ยงความเสี่ยง พฤติกรรมละเอียดถี่ถ้วน พฤติกรรมด้านการมีส่วนร่วมในหลายประเด็น ผู้ตอบแบบสอบถามที่

มีอายุการทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันใน พฤติกรรมหลีกเลี่ยงความเสี่ยง พฤติกรรมละเอียดยถิถ้วน พฤติกรรมด้านการมีส่วนร่วมในหลายประเด็น ผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันในพฤติกรรมหลีกเลี่ยงความเสี่ยง พฤติกรรมละเอียดย

ถิถ้วน พฤติกรรมด้านการมีส่วนร่วมในหลายประเด็น ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นในพฤติกรรมหลีกเลี่ยงความเสี่ยง พฤติกรรมละเอียดยถิถ้วน พฤติกรรมด้านการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตาราง 6

พฤติกรรมหลีกเลี่ยงความเสี่ยงจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

พฤติกรรม	เพศ	อายุ	อายุงาน	ตำแหน่ง	การศึกษา
	t/ α	F/ α	F/ α	F/ α	F/ α
ท่านไม่ปฏิบัติงานที่มีความเสี่ยง หากท่านมีสภาพร่างกายที่ไม่พร้อมในการปฏิบัติงาน	.401/.688	6.341/.000*	3.227/.007*	7.136/.001*	.604/.613
ท่านไม่หยอกล้อกันกับเพื่อนผู้ปฏิบัติงานในระหว่างการทำงาน	2.523/.012*	2.534/.057	1.523/.182	6.325/.002*	1.244/.294
ท่านไม่ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ผิดประเภท และวัตถุประสงค์การใช้งาน	.612/.541	1.781/.150	.687/.634	3.022/.050	.407/.748
ท่านจะไม่ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์หากพบว่าไม่สภาพชำรุด ผิดปกติ ไม่ปลอดภัย	-258/.796	3.228/.023	.735/.598	5.437/.005*	.363/.780
ท่านเข้ารับการอบรมด้านความปลอดภัย เมื่อได้รับแจ้งให้เข้าอบรม	-1.012/.312	.478/.698	.636/.673	1.543/.215	.697/.554

ตาราง 7

พฤติกรรมแสดงความละเอียดถี่ถ้วนจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

พฤติกรรม	เพศ	อายุ	อายุงาน	ตำแหน่ง	การศึกษา
	t/ α	F/ α	F/ α	F/ α	F/ α
ท่านรักษาความสะอาด มีการสะสาง จัดระเบียบบริเวณที่ท่านทำงานอยู่	-.691/.480	3.283/.021*	1.550/.174	4.549/.011*	.898/.398
ท่านทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่แทรกทำงานอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง	1.074/.284	3.155/.025*	2.075/.068	3.454/.033*	1.431/.233
ท่านตรวจสอบเครื่องมือ เครื่องจักรอุปกรณ์ ก่อนเริ่มปฏิบัติงานทุกครั้ง	1.283/.200	4.868/.003*	2.359/.040*	7.410/.001*	1.871/.134

ตาราง 8

พฤติกรรมการมีส่วนร่วมจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

พฤติกรรม	เพศ	อายุ	อายุงาน	ตำแหน่ง	การศึกษา
	t/ α	F/ α	F/ α	F/ α	F/ α
เมื่อเกิดอุบัติเหตุที่เกี่ยวข้อง ท่านเข้าร่วมในการสอบสวนอุบัติเหตุ	2.921/.004*	3.099/.027	1.232/.294	8.380/.000*	1.824/.143
ท่านเข้าร่วมในกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัยที่องค์กรจัดขึ้นเป็นประจำ	-.459/.646	2..867/..37*	1.951/..085	3.367/.036	.559/.642
ท่านมีการแนะนำเพื่อร่วมงานให้ปฏิบัติงานอย่างถูกต้องปลอดภัย	.913/.362	5.653/.001*	2.346/.041*	8.753/.000*	1.220/.302
ท่านควบคุมพนักงานใต้บังคับบัญชาของท่านให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบด้านความปลอดภัย	3.149/.002*	8.240/.000*	4.262/.001*	6.710/.001*	2.623/.051

การอภิปรายผล

ผลของการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ อายุ อายุการทำงาน ตำแหน่งแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านความปลอดภัยแตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแก้วฤทัย ชัยแก้วเทียม (2548) ที่พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ และอายุการทำงานที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรม ความปลอดภัยแตกต่างกัน และงานวิจัยของณัฐกิตติ์ วัฒนพันธ์ (2549) ที่พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มี อายุการทำงานที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านความปลอดภัยแตกต่างกัน และงานวิจัยของบัญชา เข้มทอง (2549) ที่พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ และอายุการทำงานที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านความปลอดภัยแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของประภาส กันสิทธิ์ (2550) หรืองานวิจัยของ เศรษฐา ตันติเดชามงคล (2549) ที่พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านความปลอดภัย

อนึ่งในงานวิจัยนี้พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านความปลอดภัยไม่แตกต่างกันซึ่งผลการศึกษาคัดแย้งกับงานวิจัยของณัฐกิตติ์ วัฒนพันธ์ (2549) งานวิจัยของเศรษฐา ตันติเดชามงคล (2549) และงานวิจัยของสุรชาติพย์ รองสวัสดิ์ (2554) ที่พบว่ามีความแตกต่างกัน

ในงานวิจัยนี้ พบว่าปัจจัยที่เป็นตัวกำหนด

พฤติกรรมด้านความปลอดภัยได้แก่ปัจจัยหลัก 3 กลุ่ม ประกอบด้วย พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงความเสี่ยง พฤติกรรมแสดงความละเอียดถี่ถ้วน และพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ซึ่งจะเห็นได้ว่า การมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่บุคลากรของหลายองค์กรดำเนินอยู่นั้น มีส่วนกำหนดพฤติกรรมด้านความปลอดภัยเพียงส่วนเดียว ในงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าบุคลากรต้องมีพฤติกรรมในด้านความละเอียดถี่ถ้วน ทั้งยังต้องมีพฤติกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในความปลอดภัยด้วย จึงจะทำให้องค์กรบรรลุเป้าประสงค์ที่มุ่งสู่องค์กรที่มีความปลอดภัย

ข้อเสนอแนะ

การสร้างการรับรู้เพื่อให้เกิดพฤติกรรมด้านความปลอดภัยของตนเองให้กับพนักงาน ควรจะผ่านช่องทางการฝึกอบรม โดยให้มีการรับรู้ในเรื่องวิธีการตรวจสอบเครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ในการทำงานที่ใช้งาน และกฎระเบียบด้านความปลอดภัย

การสร้างการรับรู้เพื่อให้เกิดพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการมีส่วนร่วม และส่งเสริมผู้อื่น ให้กับพนักงาน ควรจะผ่านช่องทาง อีเมล การสนทนาด้านความปลอดภัย เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในหน่วยงาน ผู้ประสานงานด้าน QSHE ของหน่วยงาน โดยให้มีการรับรู้ในเรื่องขั้นตอนการสอบสวนอุบัติเหตุ วิธีการตรวจสอบเครื่องมือเครื่องจักร

อุปกรณ์ในการทำงานที่ใช้งาน บทบาท หน้าที่ ในการส่งเสริม สร้างแรงจูงใจให้กับเพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชาของพนักงาน และการฝึกอบรมด้านความปลอดภัยในงานที่รับผิดชอบ

เฉพาะพนักงานสายปฏิบัติการ ดังนั้นควรพิจารณาศึกษาวิจัยการรับรู้และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยของพนักงานสายงานอื่นๆ เช่น สายสำนักงาน สายการตลาด ให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานของ ปตท. เพื่อให้ครอบคลุมทั้งองค์กร

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. เนื่องจากในการวิจัยในครั้งนี้ เน้นไปที่การศึกษา

2. ควรพิจารณาศึกษาวิจัยการรับรู้และพฤติกรรมความปลอดภัยของพนักงานในการวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อคิดเห็นต่างๆ โดยพิจารณาเลือกกลุ่มพนักงานที่เป็นเป้าหมายการศึกษาที่น่าสนใจ (focus group)

References

- Kaewchaiteam, K. (2005). *Awareness of safety management and operating workers' behavior involved with safety in the workplace*. Master of Liberal Arts Thesis, King Mongkut's Institute of Technology North Bangkok. (in Thai)
- Kamolrat, V. (2009). *Safe working behavior of operating workers chemical, Fosfate Division*. Master of Science Thesis, National Institute of Development Administration. (in Thai)
- Kansithi, P. (2007). *Safe working behavior on the part of airplane mechanics, mechanic department, Thai Airways PLC*. Master of Business Administration Thesis, Phra Nakorn Rajabhat University. (in Thai)
- Khemthong, B. (2006). *Awareness of safety management and safe working behavior on the part of production workers, Fueng Foo Anant Co.,Ltd*. Master of Liberal Arts Thesis, Suan Dusit Rajabhat University. (in Thai)
- Kortoo, S. (2011). *Management of awareness in safety and safe working behavior of operation workers in industrial factories, Khao Yoi district, Petchaburi province*. Master of Business Administration Thesis, Phetchaburi Rajabhat University.(in Thai)
- Laongsiriwong, V. (1998). *Factors conducive to awareness in working condition that is dangerous and safe working behavior of workers operating in iron sheet manufacturing factory*. Master of Science Thesis, Kasetsart University. (in Thai)
- Ngewyai, S. (2013). *Knowledge, attitude, safe working behavior and related factors of workers in production department of a shoe factory in chakkarat community development center*. Master of Engineering Thesis, Kasetsart University. (in Thai)
- Pinyo, V. (2001). *Factors that correlate to safety behavior: A case study of workers in an electrical manufacturing factory in Samut Prakarn province*. Master of Science Thesis, Kasetsart University. (in Thai)

- Rongsawat, S. (2011). *Factors of safety in workplace and their influence at the operational level of employees' working behavior at the provincial electricity authority, Chiangmai province*. Master of Business Administration Thesis, Bangkok University. (in Thai)
- Tantidechamongkol, S. (2006). *The relationship between self-efficacy, organizational support and safety behavior of operation workers in a melamine and plastic product manufacturing factory, Samut Prakan province*. Master of Science Thesis, Kasetsart University. (in Thai)
- Thienprapakul, M. (2013). *Factors influential to safe working behavior of workers in olephin1 production department, PTT Global Chemical PLC. Branch #2 I-1 Olefin Factory*. Master of Science Thesis, National Institute of Development Administration. (in Thai)
- Traisiranant, S. (2009). *Factors affecting awareness of safety management on the part of workers in plastic factory located in Nakorn Rajsrima province*. Master of Science Thesis, Suranaree University of Technology. (in Thai)
- Wattanapan, N. (2006). *Awareness of working safety and safe working behavior of workers working for Product and Construction Materials Co.,Ltd*. Master of Liberal Arts Thesis, King Mongkut's Institute of Technology North Bangkok. (in Thai)
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper & Row.

